

HIV-smittad i sitt arbete – en läkares upplevelse

Mahlon Johnson. **Kampen för ett mirakel. Är aids-gåtan på väg att lösas?** 286 sidor. Malmö: Richters, 1997. ISBN 91-7705-538-1.

Recensent: Knut Lidman, docent, överläkare, infektionskliniken, Danderyds sjukhus, Stockholm.

De flesta som arbetar med HIV/aids-patienter har, även om de fått höra att risken statistiskt sett är liten, oroat sig för att sticka eller skära sig i samband med vården. Boken handlar om något så ovanligt som en läkares, en amerikansk neuropatologs, personliga skildring av att bli smittad med HIV i sitt arbete.

Han berättar i boken på ett lättläst språk om sina upplevelser från den dag 1992 då han blev infekterad. Han skar sig själv i fingret i samband med en obduktion av en patient som dött i aids. Man kan tycka att han utsatte sig för något större risker än vad som brukar vara normalt. Obduktionen, vars resultat skulle ingå i ett forskningsprojekt, utfördes en kväll efter ordinarie arbetstid och vad jag kan förstå utan föregående formalinbehandling av kroppen. I bo-

ken skildras läkares kvalfyllda långa väntan innan diagnosen ställs. HIV-beskedet medförde en livskris, och framtidsförhoppningarna fick omprövas.

Läkaren blir också patient. När immunförsvaret snabbt försämras året efter att infektionen diagnostiserats så arbetar han uttröttligt för att få tillgång till nya experimentella behandlingar. Man får följa honom från den behandlingspessimism som rådde 1993 fram till de sista årens ökande optimism när det gäller HIV-behandlingen (historien förs fram till 1996). Han är med om utvecklingen från monoterapi till kombinationsbehandlingar inkluderande proteashämmare. Han prövar också medicinering med IL-2. Under behandlingen visar hans immunförsvaret tecken till förbättring. Hans förhoppning, liksom många patienters idag i länder där man har råd med den dyra behandlingen, är att infektionen skall hållas i schack under många år med hjälp av en noggrann medicinering.

Läsvärt för vårdpersonal

Läkaren hade tidigare, innan han blev smittad, som forskare engagerat sig i HIV-infektionen som vetenskapligt problem. I och med att han själv drabbas engagerar han sig också emotionellt i patienters problem. Man får även möta andra patienter och deras anhöriga, engagerad sjukvårdspersonal samt frivilliga stödpersoner. Även om boken speglar amerikanska förhållanden skulle en stor del av det som skildras kunna ha hänt i Sverige. Boken är läsvärd för svensk vårdpersonal. •

Paul Abrams. Till skillnad från tidigare ingenjörsmässiga böcker var de skrivna av kliniker för kliniker på ett begripligt sätt. Bägge böckerna har utkommit i förnyade upplagor, Paul Abrams bok nu senast. Författarna behandlar sitt ämne olika. Mundy redogör utförligare än Abrams för neurourologi och inkluderar också terapimöjligheter, däribland kirurgiska metoder.

Intressant för nybörjare

Abrams bok är didaktiskt uppställd och har stora fördelar för den som har ett nyvaknat intresse för urodynamik men inte så djupa tidigare kunskaper. Paul Abrams har under många år varit en av medlemmarna i International Continence Society's standardiseringsnämnd, vars syfte är att skapa enhetlighet i definitioner och fastställa rekommendationer för urodynamisk undersökningsmetodik. Därigenom uppnås att kliniker talar samma språk och att forskningsstudier kan jämföras. Den avslutande tredjedelen av Abrams bok är ett värdefullt uppslagsverk över kommitténs rapporter, vilka efter hand revideras. För den som står i begrepp att starta urodynamisk verksamhet eller köpa ny apparatur finns ett värdefullt avsnitt om för- och nackdelar hos olika instrumenttyper och riktlinjer för vilka minimikrav som bör kunna ställas.

En klok doktor

Främst är emellertid Abrams en klok

Urodynamik för kliniker

Paul Abrams. **Urodynamics**. 2 ed. 341 sidor. London–Berlin–Heidelberg: Springer Verlag, 1997. Pris DM 98. ISBN 3-540-19678-1.

Recensent: Anne-Charlotte Kinn, docent och överläkare, urologiska kliniken, Karolinska sjukhuset, Stockholm.

Länge saknades bra läroböcker i urodynamik. Under 1980-talet utkom i rask följd två översiktsverk skrivna av A R Mundy respektive

doktor som alltid sätter den noggranna anamnesen och engagerade undersökningen framför dogmatisk tilltro till urodynamikens kurvor. Med praktisk insikt om minskade resurser medger han att urodynamisk undersökning vid inkontinens kan begränsas till de patienter där operation övervägs samt till alla patienter där neurologisk bakomliggande sjukdom misstänks.

Nya rön som kritiskt granskar prostatasjukdomens tidigare något lättvindiga diagnos är väl belysta. Flödesmätning och resturinbestämning anser han vara obiligatoriska undersökningar vid symtom från blåsan hos män, medan utförligare uroynamisk undersökning i första hand rekommenderas till yngre patienter med misstänkt obstruktion och för patienter som, trots att deras urinflöde visar sig vara bra, har obstruktiva besvär.

Små barns bekymmer vid trängningar skildras ömsint och förstående. Vem håller inte, efter att ha läst boken, utkik efter småflickor som hastigt sätter sig på huk eller smågylttar som trycker samman preputiet? Videourodynamiska undersökningar, vars värde alltid prisas i amerikansk litteratur, anser Abrams att man oftast kan undvara. Vid påvisande av blåshals- eller detrusorsfinkterdyssynergi vid neurologisk blåsrubbning har videourodynamisk metodik emellertid en plats.

Rekommenderas för urologer och gynekologer

Boken har inga falldiskussioner men är lättläst och mycket klart uppställd och rekommenderas för urologer och gynekologer. •

Omfattande lärobok i andrologi

E Nieschlag, H M Behre (eds). **Andrology. Male reproductive health and dysfunction.** 437 sidor. Berlin, Heidelberg, New York: Springer Verlag, 1997. ISBN 3-540-61616-0.

Recensent: Åke Pousette, universitetslektor, överläkare, enheten för klinisk kemi, Huddinge sjukhus, och reproduktionsmedicinska centret, Karolinska sjukhuset.

Detta är en mycket omfattande och välskriven lärobok i andrologi, som på 437 tättskrivna sidor och med 158, i de flesta fall, välgjorda illustrationer på ett genomarbetat och grundligt sätt går igenom andrologins olika områden. I vissa fall, bl a inom reproduktionsmedicinen, omfattar beskrivningen även närliggande områden.

I det inledande kapitlet beskrivs ämnesområdet andrologi, klassificeringen av andrologiska sjukdomar, deras förekomst och utbredning. Man beskriver även på traditionellt sätt den för den humana andrologin relevanta anatomin och fysiologin.

I följande kapitel beskrivs hur utredning och diagnos bör göras vid misstänkta andrologiska sjukdomar, varefter sjukdomar i hypotalamus, hypofys, testiklar, accessoriska könskörtlar och androgena målorgan beskrivs i enskilda kapitel.

Enskilda kapitel har även ägnats åt androgen underfunktion vid andra sjukdomar, toxisk påverkan på de specifikt manliga organen, substitutionsbehandling med androgener, behandling av manlig infertilitet, behandling med olika metoder vid assisterad befruktning, frysförvaring av spermier, manlig kontraception, specifikt manliga förändringar vid åldrandet och etiska aspekter inom reproduktionsmedicin.

Första engelska läroboken i ämnet

Boken är skriven av professor Eberhard Nieschlag och medarbetare från Münster. Denna grupp är speciellt känd för sina omfattande och väl genomförda kliniskt andrologiska undersökningar och dess ledande roll i samband med andrologins utveckling i Europa. Boken är den första engelska läroboken i andrologi och mycket mer omfattande än motsvarande svenska lärobok »Andrologi», Liber förlag, 1994. Eftersom boken generellt är välskriven och på grund av författargruppens ledande ställning, är jag övertygad om att denna lärobok kommer att bli den europeiska andrologins rättesnöre.

Boken speglar denna grupps syn på vad andrologin omfattar och på hur utredning och behandling bör ske. Detta överensstämmer i stora delar, men inte helt, med det sätt som vi arbetar på. Generellt sett beskrivs utredningarna mycket omfattande medan behandlingarna ges mindre utrymme.

Vissa områden behandlas mycket utförligt medan andra som vi tycker är

viktiga, exempelvis infektioner i manliga genitalia, behandlas mycket kortfattat. Vid beskrivningen av flera områden sker en flytande övergång från det som vi anser klarlagt till vad som är hypoteser utan att det klart framgår vad som är vad.

Då jag fick denna bok försökte jag direkt använda den som klinisk uppslagsbok, men fann att man måste känna den väl för att på detta sätt ha nytta av den.

Jag tycker att denna bok är utmärkt som en omfattande lärobok och uppslagsbok i andrologi. Den kan säkert bli till stor nytta för den som har många patienter med andrologiska sjukdomar. Boken är välskriven, och det är mycket glädjande att vi äntligen fått en engelskspråkig lärobok i andrologi. •

Rättelse

Professor Lars Beckman har felaktigt blivit kallad Lars Backman i sin recension i LT 4/98 på sidan 321 samt på innehållssidan. Vi ber om ursäkt för detta.

Bokanmälningar i Läkartidningen – syfte och urval

Syftet med Läkartidningens bokanmälningar är att läsarna skall få ett välgrundat omdöme om ny litteratur som intresserar en medicinskt kunnig läsekrets. Böcker som är av intresse för många läkare eller som är pionjärverk på områden i snabb förnyelse prioriteras.

Bokspalterna är inte rätt plats för personlig polemik mot bokförfattarens åsikter – debattinlägg om böcker placeras på debattplats.

För att avgöra om en bok är värd att skaffa eller läsa behöver läsarna besked om t ex

– vetenskaplig kvalitet, aktualitet och praktisk användbarhet i svensk miljö (i arbetet på klinik eller vårdcentral, som uppslagsverk, för grund-, vidare- och efterutbildning);

– hur väl boken uppfyller målgruppernas behov, även pedagogiskt;

– bokens värde i förhållande till andra i Sverige spridda (eller helt nya) arbeten i samma ämne.

Läkartidningens redaktion väljer böcker för anmälan samt recensenter, men vi välkomnar förslag om utländska böcker som bör anmälas därför att de är av stort intresse för vår breda läsekrets.

Skriv inte anmälan spontant utan att du fått klarsignal från bokredaktionen. Risken för dubbelarbete är annars stor.